

Verslag Landje van Gruijters 2014

Ontwikkelingen van de afgelopen vijf jaar

Het Landje van Gruijters wordt sinds 2003 systematisch geteld op watervogels. Tot 2010 werd in het najaar, de winter en het voorjaar geteld. De eerste jaren werd vooral aandacht besteed aan het Landje en in mindere mate aan Nova Zembla. Vanaf 2007 worden de fortgracht en graslanden van het Fort Benoorden Spaarndam meegeteld.

Toen ik in najaar 2009 het stokje van Erik Wokke overnam, ving ik al snel signalen op dat het waarschijnlijk de moeite zou lonen om ook in de zomer door te tellen. In de zomer zou er nog voldoende te zien zijn, zoals doortrekkende steltlopers en opvettende Grutto's. De gebieden worden bovendien niet meegenomen in een broedvogeltelling (BMP). Aanvullend tellen zou dus veel extra informatie op kunnen leveren.

Nu ben ik voor steltlopers altijd wel te porren, maar zouden mijn medetellers dat ook zo zien en zouden we voldoende tijd hebben? Om het maar eens uit te proberen zijn we in 2010 begonnen met één maal in de 2 weken tellen in de maanden juni t/m september. Bij de tellers bleek er zo veel animo te zijn, dat we afgelopen jaar besloten hebben om in de zomer wekelijks door te tellen, net zoals in de rest van het jaar. In de wintermaanden december tot februari kunnen we dan wel eens een weekje laten vallen. Er wordt nu vijf jaar achtereenvolgend jaarrond geteld. Dit is een goed moment om eens terug te kijken of het de moeite waard was.

Dit verslag geeft een overzicht van de verschillende soorten broedvogels op het Landje van Gruijters, Nova Zembla en Fort Benoorden Spaarndam over de afgelopen 5 jaar en waar mogelijk lan-

ger. Dit kunnen soorten zijn die daadwerkelijk in het gebied broeden, maar ook soorten waarvan de ouders in het gebied foerageren om de jongen te voeden en soorten waarvan de jongen of zelfs het hele gezin in het gebied komen foerageren direct nadat de jongen vliegvlug zijn. In eerdere verslagen in de Fitis heb ik diverse keren aandacht besteed aan broedvogels op basis van het zien van nesten en jongen. In dit verslag wordt bovendien met hulp van de datumgrenzen uit de BMP-handleiding beschreven of soorten, die je zelden met nesten of jongen ziet, mogelijk in het gebied gebroed hebben. Tenslotte kan er voor een aantal soorten en soortgroepen een trend aangegeven worden voor de afgelopen 5 (tot 10) jaar.

Dit verslag wordt afgesloten met de bijzondere waarnemingen die het afgelopen jaar in de gebieden gedaan zijn. Ook hier een terugblik op de periode 2010 - 2014 om de bijzondere soort in een meerjarig perspectief te zien.

Broedvogels

Het Landje van Gruijters, Nova Zembla en het Fort Benoorden Spaarndam vallen niet binnen een BMP-route. Voor dit overzicht zijn daarom zowel de waarnemingen met alle opmerkingen en extra notities van de tellers als de losse waarnemers gebruikt. Juist al die aanvul-

lende opmerkingen en extra notities vormen een bron van informatie over het gedrag van de vogels in het gebied. Bij elke soort staat vermeld of ze op de Rode dan wel Oranje Lijst van bedreigde soorten staan¹.

Futen broeden jaarlijks in het gebied, vooral langs de Fortgracht. In 2014 is twee keer een paartje **Futen** gezien met jongen. De eerste keer in de tweede helft van juni; de tweede keer eind juli, begin augustus. Beide paartjes, of mogelijk hetzelfde paartje, had 1 misschien 2 jongen.

Foto: Mark Hessels

De **Grauwe Ganzen** broeden jaarlijks succesvol in de rietkraag en op het rietelandje vooraan op het Landje van Gruijters. In 2012 en 2013 is ook een gezin gezien op Nova Zembla en bij het Fort. In 2014 begonnen ze al in maart met broeden. De eerste drie gezinnen werden begin april met in totaal 18 pul-len gezien. In de loop van mei nam dit toe tot 31 pullen. De laatste jonge gezinnen zijn begin juni gezien. In totaal hebben zeker 6 paartjes Grauwe Gans op het Landje gebroed.

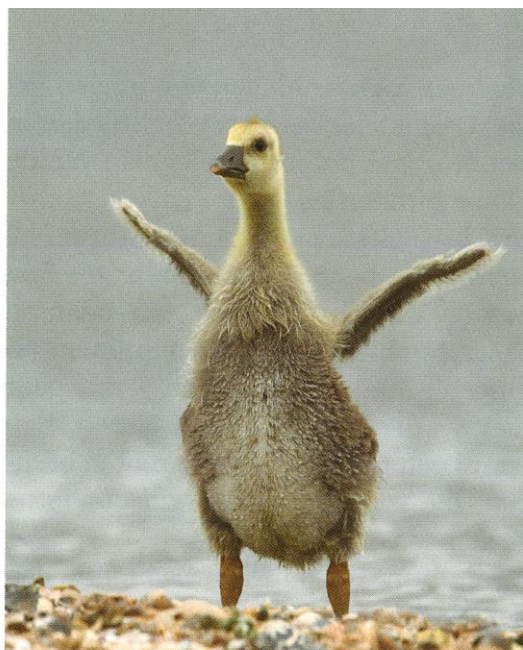

Foto: Mark Hessels

De groep **Soepganzen** brengt veel minder jongen groot dan dat je van de omvang van de groep zou verwachten. Ze broeden o.a. op het dak van het Fort en tussen het riet op het Landje. Jaarlijks worden hooguit 5 gezinnen gezien. In 2014 zijn er helemaal geen Soepganzen met jongen gemeld. Het vermoeden be-kruipt je dat door menselijk ingrijpen de aantallen gereguleerd worden.

Van **Nijlganzen** werd al in 2005 gemeld dat ze op het Landje broeden en een enkele keer op Nova Zembla. Afgelopen jaar was waarschijnlijk een record met in totaal vijf of zes succesvolle paartjes op het Landje van Gruijters. Het eerste paar is op 19 april gezien met 1 pul; het laatste paar op 12 juli met 4 pulletjes.

Bergeenden worden vooral op het Landje van Gruijters gezien, maar in het broedseizoen ook bij de batterijen van Nova Zembla. Op Gruijters hebben ze de afgelopen 5 jaar jaarlijks gebroed. Van Nova Zembla zijn alleen van afgelo-

¹ EB = ernstig bedreigd; BE = bedreigd; KW = kwetsbaar; GE = gevoelig; OL = oranje lijst

pen jaar waarnemingen van jongen gemeld. Blijkbaar verkiezen ze broeden in riet of ruigte boven de veiligheid van de kleine bunkertjes.

Het broedseizoen 2014 was succesvol voor drie paar **Bergeenden** op het Landje van Gruijters en één paar op Nova Zembla. Ze hebben minimaal 35 jongen gehad, in totaal. Het eerste paar met 8 pullen is op 24 mei gezien. Een paar heeft 6 jongen weten groot te brengen, die voor het laatst half augustus gezien zijn.

Bij de bunkers op Nova Zembla is een paartje met 5 jongen gezien.

Van september t/m februari kiest het grootste deel van de **Krakeenden** voor de fortgracht. In de loop van maart en april vindt, behalve wegtrek, een langzame verschuiving plaats richting Landje van Gruijters. Van begin april tot half juni worden er meer **Krakeenden** op het Landje van Gruijters dan in de fortgracht gezien en zijn alle vogels gepaard. Baltsgedrag of nesten worden echter nooit gezien. Ze broeden erg verborgen en ook gezinnen met pullen worden zelden gemeld. Het is desondanks zeer waarschijnlijk dat ze sinds jaren in het gebied broeden. De enige waarnemingen van gezinnen met jongen dateren uit 2012 in de fortgracht en 2010 op Gruijters. Begin juni 2014 is er een gezin met 4 al grote jongen gezien op het Landje van Gruijters.

Wilde Eend is een zeer algemene soort die jaarlijks in het hele gebied broedt. Het is moeilijk te zeggen of het aantal nesten toe- of afneemt, omdat tot een paar jaar terug lang niet iedereen deze informatie doorgaf. Ook in 2014 hebben weer diverse paartjes Wilde Eend met succes op het Landje, Nova Zembla en Fort Noord gebroed. Half maart begon het broedseizoen met het eerste baltsende paartje. In totaal hebben mi-

Foto: Mark Hessels

nimaal tien paartjes jongen gehad tussen half april en half juli. Daarnaast heeft een paartje waarvan het vrouwtje een **Soepeend** is, twee jongen weten te brengen (van de 7 pulletjes die ze begin mei hadden).

Kuifeenden worden vooral gezien in de Fortgracht. Nesten worden zelden gezien, maar in 2012 en 2013 is wel een enkel paartje met pullen gemeld. In 2014 zijn geen waarnemingen van jongen, noch nesten.

De **Boomvalk** (KW) werd voor het eerst in 2003 en vanaf 2007 regelmatig gemeld in de maanden april t/m september. Aangezien het Munitiebos niet toegankelijk is, is het broeden van deze soort moeilijk vast te stellen anders dan aan de hand van zichtwaarnemingen binnen de datumgrenzen (1 mei - 31 augustus). In de jaren 2003, 2007, 2010 en 2012 zijn elk jaar enkele waarnemingen gedaan binnen de datumgrenzen. In 2013 is diverse keren in mei een volwassen vogel en in augustus een juveniel gemeld. Van 5 mei tot 7 september 2014 is met enige regelmaat één en later twee Boomvalken gezien, jagend boven het Landje en het Munitiebos. Van het tweetal dat op 7 september 2014 is gezien was er één vermoedelijk juveniel. Deze waarnemingen maken het waarschijnlijk dat er in ieder

JAAR	18	19	22	23	25	28	29	30	32	33	35	36	37	38	Totaal
2003										1					1
2007						1							1		2
2009											1				1
2010				1											1
2011														2	2
2012	1				1										2
2013		1	3							1		2		2	9
2014		1					1	1	1	3		2			9
Totaal	1	2	3	1	1	1	1	1	1	5	1	4	1	4	27

TABEL 1 Aantal waarnemingen van Boomvalk. Bovenaan horizontaal staan de weeknummers. Vrijwel alle waarnemingen zijn van 1 vogel, met uitzondering van 2 vogels in week 33 (2003), 36 (2014) en 38 (2013); en 3 exemplaren in week 36 (2013).

geval in 2013 en 2014 met succes ge-
broed is in het Munitiebos.

De grootste aantallen **Waterhoentjes** (OL) worden in de winter gezien, maar er zijn de afgelopen 5 jaar altijd een stuk of vier paartjes ook tijdens het broedseizoen aanwezig op het Landje en in de fortgracht. Met uitzondering van 2011 zijn er jaarlijks 2 à 3 gezinnen met pullen gezien. In 2014 hebben minimaal 3 paar Waterhoentjes succesvol gebroed op het Landje van Gruijters en Fort Noord samen. Het paartje van het Fort is gezien met 5 pulletjes; de paartjes op het Landje met respectievelijk maximaal 2 en 6 pullen. Begin oktober liepen nog minimaal 2 juvenielen rond. Het aantal broedparen lijkt daarmee stabiel over de afgelopen 5 jaar.

Meerkoeten broeden jaarlijks door het gehele telgebied. In 2010 zijn 3 paar en van 2011 tot 2013 zijn elk jaar minimaal 5 paar met jongen gezien. 2014 lijkt minder succesvol. Er is relatief weinig nestactiviteit gezien: in mei is zowel op het Landje als langs de Fortgracht een broedend paartje gezien en

eind juni slechts één gezin met jongen.

Waar eind jaren zeventig het Landje van Gruijters een voorverzamelplaats was voor soms tientallen **Scholeksters** (OL), komen er de laatste 5 jaar nog slechts enkelen om te foerageren (met jongen). Sinds 2012 doet een paartje jaarlijks met wisselend succes een broedpoging op het sedumdak van een woonboot aan het zijkanaal. Daar worden de eieren of de jongen meestal gepredeerd. Eind mei 2014 werd een pul gevoerd op dit dak, maar begin juni werd vermoed dat het toch weer gepredeerd was. Het paartje bleef echter foerageren en alarmeren bij de woonboten en zowaar werden vanaf 19 juli diverse keren tot eind juli 2 pullen gezien. Minimaal 1 jong is vliegvlug geworden.

Het Landje van Gruijters oefent al tientallen jaren in het voorjaar aantrekkingskracht uit op **Kluten** (OL). Al vanaf de eerste waarnemingen eind jaren '70 worden in maart en april en vanaf 1990 ook in mei foeragerende Kluten gemeld. Van 2006 tot 2009 bleven ze langer hangen, tot (ver) in juli. Opval-

JAAR	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	38	39	Max
2003						10			2																						10
2005												1																			1
2006								6		2				6	2	7		10													10
2007				6		11	2	11	9	2	6	12																			12
2008		6	12			7	2	2	3		10		6		4	7							2								12
2009			9	5	6	5	12	3	2	4	2	9	5	5		1	7	12	7	2	2										12
2010			1			9	14	2	14	12	13	8	15	16	3																16
2011			1	4	2	10	13	16	10	10	1	1																			16
2012		2		6	6	11	12	7	10	14	4	8	6	4	11	12	7	8	8												14
2013			15	4	24	26	14	14	15	16	18	23	28	26	32	30	28	60	25	22	25	16	10	4	3	9	5	3		1	60
2014	6	7	30	30	31	59	48	40	29	26	22	28	26	27	36	40	46	65	62	64	36	25	3		3	5		5	2		65

TABEL 2 Maximum aantal Kluten. Per jaar en per weeknummer wordt het maximum aantal Kluten weergegeven dat die week gezien is. In de laatste kolom het maximum aantal dat op één moment gezien is dat jaar.

lend genoeg lieten ze het in 2010 en '11 al eind mei, begin juni afweten. In 2012 heeft een eerste paartje een broedpoging ondernomen dat helaas op niets is uitgelopen. Wel zijn dat jaar diverse paartjes met vliegvlugge jongen komen foerageren. Het blijft onduidelijk waarom ze in 2013 zo massaal hebben besloten te gaan broeden.

Na het bijzonder succesvolle broedseizoen in 2013 waren we zeer benieuwd of de Kluten in 2014 zouden terug komen en een nieuwe broedpoging op de eilandjes zouden doen. De eilandjes worden namelijk steeds kleiner en lager, dus we hielden ons hart vast. Blij waren we dat ze massaal terug kwamen: vanaf half maart foerageerde er

een groep van gemiddeld 30 vogels. In de avond van Bevrijdingsdag waren het er zelfs 45. Opvallend is dat ze niet op het Landje slapen. Net na zonsondergang vliegen ze weg naar het zuiden (richting Hekslootpolder / Schoteroog). In april en begin mei werd er druk gebaltst. Echter de eilandjes kwamen afgelopen jaar maar heel langzaam tevoorschijn. Half mei was het 7 paartjes gelukt om een plekje te vinden op de eilandjes en 2 paar waren uitgeweken naar het open weiland aan de kant van het zijkanaal (ZO-hoek). Helaas zijn beide nesten op het weiland gepreedeerd.

De eerste 7 pullen zijn gezien op 8 juni en uiteindelijk hebben alle paartjes op

Foto: Mark Hessels

de eilandjes succesvol gebroed. Tot de tweede week van juli werden 7 paartjes met 17 al forse, maar nog niet vliegvlugge jongen gezien. Hiervan hadden 4 gezinnen elk 3 jongen. Zodra ze vliegvlug zijn vertrekken de meesten naar elders. De eilandjes blijken dus van groot belang om veilig de eieren uit te kunnen broeden.

Kleine Plevieren werden tot 2006 eigenlijk alleen in april en de eerste helft van mei op het Landje van Gruijters gezien. Dit zijn waarschijnlijk allemaal doortrekkers geweest. Sinds 2006 blijven ze langer en worden ze tot in juli of zelfs augustus waargenomen. Mogelijk hebben ze in die jaren al wel broedpogingen ondernomen, maar daar zijn geen verdere gegevens van. In 2012 werd voor het eerst een baltsend en parend stelletje gemeld. In 2013 is er voor het eerst, zeer waarschijnlijk, door een paartje met succes gebroed. Er werd gebaltst, het territorium verdedigd tegen **Bontbekplevieren** en de eerste helft van juli zijn 3 juvenielen gezien. In 2014 was er vanaf eind maart een paartje. Eind april is gezien dat er gepaard werd, maar pas begin juli is een

nestje ontdekt door Mark Hessels op het zuidelijke deel van het Landje. Een week later werd er geen nestactiviteit meer gezien, maar wel een paartje met een juveniel. Het is waarschijnlijk dat het nest gepredeerd is en dat het drietal van elders kwam.

Waarschijnlijk broeden er al tientallen jaren **Kieviten** (OL) op het Landje van Gruijters. Oude gegevens uit 1978 melden dat er dat jaar 9 paartjes gebroed hebben en dat het gebied mogelijk in de herfst en winter als slaappleats diende. De afgelopen 6 jaar wordt elk jaar nog steeds op het Landje gebroed, maar met wisselend succes en maximaal 3 paartjes. In 2014 heeft één paar Kieviten 1 jong groot weten te brengen. Half april werden de eerste territorium indicerende waarnemingen gedaan, maar waarschijnlijk zijn ze pas half mei serieus tot broeden gekomen. Half juni werd het paartje met het jong gezien.

De **Tureluur** (GE) is één van de vaste bezoekers van het Landje tijdens het broedseizoen. Ze komen de eerste helft van maart aan en de laatste vertrekt in augustus, uiterlijk begin september.

JAAR	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	36	Max	
2003		4	2	1		8	1	3			2															8	
2004								2	2																		2
2005				2																							2
2006						4		2	1			1	2	2		4											4
2007				6	7	6	8	5	6	2				2	2	8											8
2008	1			2	2	4	4		4	5	4	2	2	4	2	2	1	1			1						5
2009				2	2	3	4	4	2	7	1	3		2		4	4		4		3	5					7
2010			2	4	4	2	4	3	3	4	6	3	5	2	1												6
2011		2	3	4	4	5	2	10	10	2		2		1		1	3	1									10
2012		1	3	3	4	6	1	2	3	1	2	2	5	1	4	6	16	20									20
2013			2	3	1	3	4	6	5	3	2	5	2	1		2	11	10	7				2	3	1		11
2014			3	5	3	2	2	3	4	4	2	2	1	2	2	2	8	8	5	2		1					8
Eindtotaal	1	4	3	6	7	8	8	10	10	7	6	5	5	4	4	8	16	20	7	2	3	5	2	3	1	20	

TABEL 3 Maximum aantallen Kleine Plevier. Per jaar en per weeknummer wordt het maximum aantal Kleine plevieren weergegeven dat die week gezien is. In de laatste kolom het maximum aantal dat op één moment gezien is dat jaar.

Tot 2006 ontbraken waarnemingen van juni tot september. De afgelopen 5 jaar lijkt dat ze steeds langer blijven, waarbij de grootste aantallen vooral in juni en begin juli gezien worden. Ouders komen dan foerageren, vanaf half juni met de jongen van dat jaar. Broedactiviteiten van de Tureluur zijn niet eenvoudig vast te stellen. Er wordt paring en balts gezien en waarschijnlijk wordt er wel gebroed. Half juni 2013 leek het of een paartje zat te broeden, maar pullen zijn niet waargenomen. Alleen in 2012 is een gezin met 3 nog niet vliegvlugge pullen gezien. Op 24 mei 2014 werd er wel - samen met een Kievit - gealarmeerd, maar zijn nooit pullen gezien. Mogelijk zijn de nesten erg gevoelig voor predatie en krijgen ze alleen bij uitzondering jongen groot.

Van de rietvogels zijn **Rietgors**, **Rietzanger** en **Kleine Karekiet** zekere broeders met één hooguit twee paartjes per soort. Al deze 3 soorten worden de laatste 5 à 6 jaar vaker gezien dan voorheen, maar dat kan een waarnemers-effect zijn. Feit is dat met name het Landje langzaam verder verzuimd en verriet, waardoor het ook aantrekkelijker wordt voor deze soorten.

Een paartje **Blauwborst** is waarschijnlijk ook al een jaar of acht een vaste broeder. Ze worden waargenomen sinds 2006, waarbij ze vooral in april goed te horen zijn. In mei wordt de zang minder, waarna ze eind juni, begin juli vertrokken zijn. In 2014 zijn er 2 maal 2 vogels gezien. Ze waren echter al na 8 juni vertrokken, dus van broeden zal het niet gekomen zijn.

Sinds 2006 wordt van april tot juli, met een zwaartepunt in mei, een **Koekoek**

gesignaleerd rond het Landje van Gruijters en het Munitiebos. Maar er zijn ook al meldingen uit 1978 en 1994. Sinds 2011 is het zwaartepunt van de waarnemingen van half april tot eind mei. Sinds 2013 wordt balts/zang gemeld. Afgelopen jaar werd van 4 mei tot 6 juli met grote regelmaat een (paartje) Koekoek gehoord en gezien rond het munitiebos. Ze zijn zowel roepend als zingend gehoord. Half juni is ook een eerstejaars Koekoek gezien. Het is waarschijnlijk dat 1 paartje het gebied de afgelopen vier jaar als broedbiotoop gebruikt.

Opvallend is dat de eerste waarnemingen van de **IJsvogel** in het gebied dateren uit 2003. Ook op Waarneming.nl staan geen eerdere vermeldingen van deze soort. Tot 2005 werd de IJsvogel alleen in december gezien. Vanaf 2007 worden 1 of 2 individuen jaarrond gezien, ook in de periode 1 april - 15 mei² en vooral rond het Fort. Het is waarschijnlijk dat ze sinds 2007 jaarlijks langs de fortgracht broeden. In 2009 werd gezien dat een paartje een nestgang aan het graven was. In 2013 heeft het paartje waarschijnlijk 2x gebroed; ze waren eind juli nog druk met visjes naar het nest brengen.

In 2014 zijn het hele jaar rond waarnemingen van de IJsvogel gedaan, meestal rond het Fort Benoorden Spaarnadam, maar ook regelmatig bij het Landje van Gruijters. Op 16 maart constateerde Peter Davids al het eerste paartje rond het Fort. Vanaf eind mei tot begin augustus zijn voedsel brengende vogels gezien die naar (de achterzijde van) het forteiland vlogen.

De **Groene Specht** (KW) is zo'n soort waarvan je zelden baltsgedrag, tweetal-

² Datumgrens BMP

JAAR	2	3	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	26	28	29	30	31	32	33	36	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	50	52	totaal				
2005																																											1		
2006			1															1																										3	
2008																									1																				1
2009											1	1	1																																5
2010		1				2					1										1																								4
2011	1		1		2	1	1	4	1	1	2																																		18
2012				2	2	6		2	2	2		1	1			2										1	2									1	1					1	1	28	
2013				1	3	2		2	1		2	3	2	4	1	2	1	3	1	1						1	1	1	4	1												1		39	
2014	1				2		2	2	2	2	1				1	2		1	2		1		2	1	3	1																			31

TABEL 4 Aantal waarnemingen van Groene specht. Bovenaan horizontaal staan de weeknummers. De meeste waarnemingen zijn van 1 vogel. In 2011 is 1 maal, in 2012 is 2 maal, in 2013 is 3 maal en in 2014 1 maal twee vogels gezien.

len, nesten of jongen ziet. Als ze broeden, doen ze dat natuurlijk in het Munitiebos. Ze worden sinds 2009 jaarrond gezien en gehoord, meestal rond het Fort en het Munitiebos. Soms wordt er één gezien in de Populieren langs het Landje, of vliegt er één over richting golfbaan aan de overzijde van het Zijkanaal. Slechts zelden worden er twee gezien. De meeste waarnemingen worden gedaan in maart en april, en de laatste 2 jaar ook in mei. Een bijzondere waarneming dateert van 7 september 2013 toen Karin de Jager en ondergetekende een Groene Specht in het gras van de Liniedijk voedsel zagen zoeken op 30 meter afstand. Hij stoorde zich nergens aan.

Het is zeer waarschijnlijk dat deze soort in het Munitiebos broedt, zeker de afgelopen 2 jaar en mogelijk al sinds 2009.

De **Grote Bonte Specht** wordt opvallend genoeg minder dan half zo vaak gemeld dan de Groene Specht. Dit kan natuurlijk een waarnemerseffect zijn, maar ook een teken dat ze minder voorkomen in het gebied. Deze soort werd tot in 2010 vooral in de winter gezien. Van vóór 2003 zijn helemaal geen waarnemingen bekend. Recenter worden ze ook in het broedseizoen gezien, maar nog steeds niet veel. Vaker dan bij de Groene Specht wordt er meer dan 1 exemplaar gezien, ook in het broedseizoen. Het is waarschijnlijk dat er hoog-

uit 1 paartje Grote Bonte Specht in het Munitiebos heeft gebroed in de jaren 2011 t/m 2014. Mogelijk ook daarvoor, maar daar zijn wel heel weinig waarnemingen van.

Zwarte Kraaien, Kauwen en Eksters zijn een beetje ondergeschoven kindjes wat betreft de aandacht van waarnemers. Het is zeer waarschijnlijk dat ze ergens in het gebied broeden, maar er zijn nauwelijks waarnemingen van bekend. In 2014 is een paartje **Zwarte Kraai** gezien op het nest dat ze in de populieren langs de liniedijk gebouwd hadden. Begin juli is een volwassen **Ekster** met een bedelend jong gezien.

Zang en balts

Van veel soorten is het heel moeilijk nestactiviteit waar te nemen en is het herkennen van juveniele vogels niet eenvoudig. Bij een broedvogeltelling wordt dan vooral op basis van zang en balts in combinatie met het aanwezig zijn binnen de datumgrenzen, de waarschijnlijkheid van broeden vastgesteld.

Af en toe wordt er een **Sprinkhaanzanger** gehoord, de meeste jaren eigenlijk alleen in april. In 2014 is de Sprinkhaanzanger vooral tussen half mei en half juli af en toe gehoord. De **Bosriet-zanger** is wat vaker gehoord, vooral in 2014. Drie maal zijn zelfs 2 zingende vogels gehoord.

Waterrallen worden in ieder geval sinds 2005 gemeld, meestal roepend. De laatste jaren neemt het aantal waarnemingen duidelijk toe, van 1 per jaar in 2008 tot 2011, naar 4 in 2012, 9 in 2013 tot 16 in het afgelopen jaar. Afgelopen jaar lieten ze zich ook regelmatig zien en werden 4 van de 16 keer zelfs 2 exemplaren gezien/gehoord. Het overgrote deel van alle waarnemingen wordt gedaan in de periode van september tot januari. Slechts 2 meldingen zijn in het broedseizoen, namelijk op 21 april 2012 en 3 mei 2013. Deze soort lijkt duidelijk in de lift te zitten en is mogelijk zelfs als broedvogel aanwezig. De verruiging van het Landje zal hier zeker aan bijdragen.

Er is slechts één gezin **Koolmezen** gemeld, maar dat zullen er vast meer zijn geweest. Dit geldt ook voor de andere huis-, tuin- en keukensoorten zoals Pimpelmees, Winterkoning, Heggenmus, Roodborst en Merel. Dit zijn soorten die jaarrond veel gezien en gehoord worden in de tuinen van de woonboten, langs de Liniedijk en in het Munitiebos. In mindere mate geldt dit voor Huismus en Ringmus. De aantallen zijn zo laag tijdens het broedseizoen dat het niet zeker is dat er door hen in de tuinen gebroed wordt. Tjiftjaf en Fitis worden tijdens het gehele broedseizoen gezien en gehoord in de tuinen en vanuit het Munitiebos. Soorten als Boomkruiper, Zwartkop, Vink, Groenling en Houtduif zullen in het Munitiebos broeden.

Tijdens het broedseizoen worden jaarlijks soms tot wel 10 à 11 exemplaren **Bontbekplevieren** (KW) gemeld, vooral in maart t/m mei. De meesten zijn in juni al weer weg. Slechts één keer is baltsgedrag gemeld. In 2014 zijn er juist alleen waarnemingen gedaan tussen 20 juni en half augustus. Zeer waarschijnlijk zijn al deze vogels op

doortrek en komen alleen op het Landje foerageren. Voor broeden vinden ze de bodem mogelijk te slikkig.

Foerageren met jongen

Een belangrijke reden om de watervogels op het Landje van Gruijters te tellen zijn de **Grutto's** (GE). Het gebied is lokaal belangrijk als voorverzamelplaats en opvetgebied. Eind februari, begin maart verzamelen zich honderden Grutto's op het Landje. Daarna verspreiden de paartjes zich in de omgeving om te broeden. De IJslandse ondersoort trekt door naar IJsland. Op het Landje van Gruijters zelf wordt niet gebroed. De enkele vogel die in april en mei blijft is waarschijnlijk niet fit genoeg om te broeden. Nu we ook in de zomer doortellen blijkt dat er meerdere pieken met Grutto's zijn: in juni verzamelen de adulten die uitgebroed zijn zich op het Landje. Daarna komt er nog een piek van juvenielen die, een beetje wisselend per jaar, vooral in juli het Landje bezoeken ter voorbereiding van hun eerste trekseizoen. Lokaal geven deze aantallen dus een beeld van het broedsucces van de Grutto.

De aantallen Grutto's nemen al tientallen jaren af. Waar in de negentiger jaren van de vorige eeuw nog meer dan duizend exemplaren gezien werden in maart, schommelden de aantallen tussen 2005-2010 nog maar rond de 500. Vanaf 2012 komt het maximum niet meer boven de 300 uit.

Visdieven (KW) zijn de afgelopen 10 jaar maar incidenteel gezien en alleen op het Landje van Gruijters. Sinds 2012 nemen de aantallen toe, vooral eind juni en in juli. In 2014 zijn er zelfs van 23 april tot eind augustus Visdieven aanwezig geweest; tijdens het broedseizoen meestal 1 of 2 paartjes. De Visdief twijfelt blijkbaar nog of het Landje geschikt om te broeden: de paartjes balt-

sen wel, bezetten een plekje (vaak pas in juli) en paren mogelijk zelfs, maar er is nog geen serieuze nestactiviteit gezien. Wel vinden ze het Landje later in het broedseizoen geschikt om met de jongen te foerageren. Half juli 2014 verbleven 2 soms 3 jongen op het Landje die door de ouders met visjes uit het Zijkanaal gevoerd werden.

Het is onbekend of de **Witte Kwikstaart** in het telgebied broedt of ergens in de buurt. In ieder geval is het Landje erg geliefd bij de jonge vogels. Vanaf de laatste week van mei tot half augustus komen gezinnen met hun jongen foerageren op de graslanden. Topdag was 30 juli met minimaal 36 vogels waarvan de meesten jongen. Blijkbaar waren er erg veel smakelijke insecten.

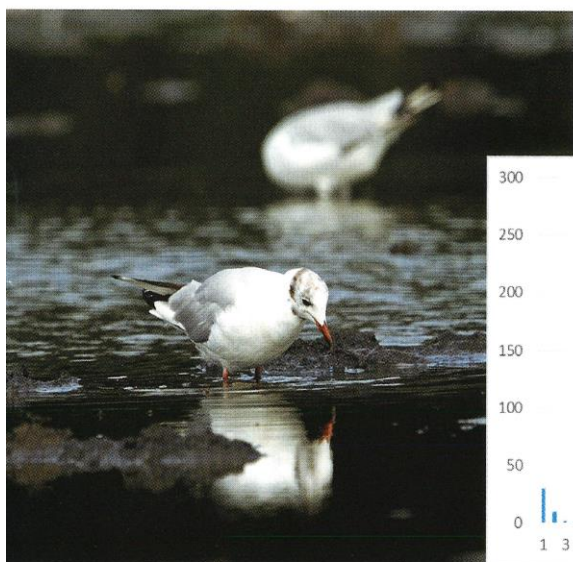
Tijdens het gehele broedseizoen komen de laatste 2 (3) jaar wel één of enkele paartjes **Kleine Mantelmeeuw** foerageren, vooral op het Landje van Gruijters. Het is niet bekend waar en of ze broeden. Op het Landje komen ze vooral om de andere broedvogels te prederen op eieren en jonge pullen. Dit laatste geldt ook voor de Ekster, Kauw en Zwarte Kraai.

Kokmeeuwen (OL) worden vooral in de winter gezien op het Landje van Gruijters. De laatste 2 jaar nemen de aantallen in de winter ook toe. Broeden doen ze elders, maar als de jongen eenmaal vliegvlug zijn komen ze naar het Landje om te foerageren. Vooral in 2013 waren er soms honderden vogels, waarvan een groot deel eerstejaars. In 2014 was het aandeel juvenielen veel lager, hooguit een stuk of 10 (foto?). Bovendien zijn de grootste aantallen in 2014 geteld in de maand juli; in 2013 viel het maximum in augustus. Ze komen waarschijnlijk foerageren op de muggenlarven die dan volop aanwezig zijn.

Andere soorten die het Landje erg aantrekkelijk vinden om (met jongen) te komen foerageren zijn de Boerenzwaluw (GE), Huiszwaluw (GE, tientallen in augustus), Gierzwaluw en in mindere mate de Spreeuw (OL).

Een aantal paartjes **Boerenzwaluwen** broedt onder de fietsbrug over het Zijkanaal. Groepen van 20 tot 30 Puffers worden vooral eind augustus en begin september in de distels, wilgen, elzen en populieren gezien.

Foto: Mark Hessels

FIGUUR 1 Verloop aantallen Kokmeeuwen in 2014. Horizontaal staan de weeknummers; verticaal de aantallen.

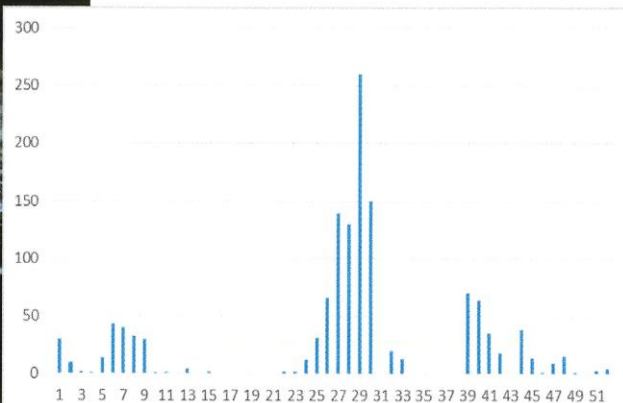

Foto: Mark Hessels

Bijzondere soorten

Elk jaar worden wel een aantal bijzondere waarnemingen gedaan in het gebied, zo ook in 2014. Bijzonder zijn de waarnemingen van soorten die zelden gezien worden in het gebied, die erg moeilijk te zien zijn of van soorten die op de rode lijst staan. Tussen haakjes wordt vermeld of de soort op de rode lijst staat als gevoelig (GE), kwetsbaar (KW), bedreigd (BE) of ernstig bedreigd (EB) of op de oranje lijst (OL) voorkomt. In dit overzicht worden alle waarnemingen van de wekelijkse tellingen en de meldingen op Waarneming.nl meegenomen.

Het kleine **Dodaarsje** wordt vooral in de winter waargenomen en in 2014 beduidend minder vaak dan de 3 jaren ervoor. Waar ze vóór 2012 nog wel eens op het Landje van Gruijters gezien zijn, worden ze de laatste jaren alleen nog in de fortgracht waargenomen.

Op 7 en 8 juni 2014 werd de regio Kennemerland bezocht door een ontsnapte **Roze Pelikaan**. Hij kwam uit Zuid-Hol-

land en volgde de duinstrook in noordelijke richting. In het Noordhollands Duinreservaat vond hij wel welletjes en maakte rechtsomkeer. Via het Kennemermeer bij IJmuiden vloog hij op 8 juni een rondje over het Fort Benoorden Spaardam en vloog weg richting de Hekslootpolder. Daarna hield de vogel het voor gezien en vertrok weer richting Zuid-Holland.

Sinds 2011 worden jaarlijks een paar waarnemingen van **Grote Zilverreiger** (GE) gedaan, zowel op het Landje van Gruijters als langs de fortgracht. Het is altijd slechts één exemplaar. Deze soort bezoekt het gebied, op 2012 na, uitsluitend in de wintermaanden. In 2014 heeft Ruud Bakker een waarneming gedaan op 25 januari.

Al jaren zwerft er een groep onbestemde ganzen door het gebied. Er zit van alles tussen. Kenmerken van Brandgans, Grauwe Gans, Canadese Gans, Kolgans zijn allemaal te vinden. Zoals bij de broedvogels beschreven, neemt de groep opvallend genoeg nauwelijks toe

of af. De tweede helft van 2014 was er regelmatig een groepje van 3 Canadese Ganzen waarvan er 1 als **Kleinste Canadese Gans** geïdentificeerd werd. Dit betreft een exoot in Nederland.

Zomertalingen (kw) worden elk jaar wel enkele malen gezien, meestal in april en mei, maar ook een enkele keer in maart of tweede helft zomer. In 2014 is van 25 tot 29 april door diverse mensen een mannetje gezien en op 9 oktober een vrouwtje. Verder op 2 augustus een exemplaar door Emmy Bulten en Selma Mulder en 31 augustus een juveniel door Rik van der Starre.

Voor het eerst zijn er in 2014 waarnemingen gedaan van een **Wespendief**. Op 26 juni zag Nico Sloodboom een volwassen man opvliegen uit de zuidelijke helft van het Munitiebos. Lars Buckx zag op 25 augustus een eerstejaars het Landje van Gruijters overvliegen. Gezien de data zou het om een broedgeval kunnen gaan, maar vanwege het beperkte aantal waarnemingen is dit niet waarschijnlijk.

Regelmatig trekt er een **Visarend** over de regio en die neemt dan ook af en toe het Landje van Gruijters even van bovenaf in ogenschouw. In 2011 deed Eef van Huijssteeden de eerste waarneming. In 2013 werd een overvliegende vogel op 27 mei door wel 12 vogelaars gezien terwijl ze naar de Terekrutter aan het kijken waren. In 2014 was het raak op 6 mei. Pim de Nobel en Peter van de Beek zagen hoe een overvliegende Visarend grote paniek onder de Kluten veroorzaakte.

De **Rosse Grutto** is een zeldzaamheid voor het gebied. Ze worden zowel op het Landje als Nova Zembla gezien. De eerste waarneming dateert van 2009 (Lars Buckx). In 2011 hebben 2 exemplaren 2 dagen o.a. op Nova Zembla, dat dan nog onder water staat, gefoerageerd. In 2014 is slechts één, mooi uitgekleurde, vogel gezien op 16 april door Chris van Deursen.

De **Temmincks Strandloper** is een regelmatige, doch bijzondere gast op het Landje van Gruijters. Deze niet

Foto: Mark Hessels

gemakkelijk te herkennen kleine steltloper is de afgelopen 10 jaar jaarlijks gezien, vooral in mei te zien. Vooral 2008 was een topjaar met een groep van maximaal 20 exemplaren, maar ook in 2009 en 2013 zijn groepen tot 10 geteld. In 2014 waren tussen 6 en 16 mei kleine groepjes van hooguit 3 vogels aanwezig.

Naast alle waarnemingen op het Landje van Gruijters is de **Waterral** die op 28 december 2014 gezien werd, al klauterend over de bomen boven het water van de fortgracht, vermeldenswaard.

De **Gele Kwikstaart** (GE) wordt vaker in het gebied gezien dan de **Grote Gele**, waarvan slechts 4 waarnemingen zijn tussen 1978 en 2014. In 2014 is de Gele Kwikstaart op 6 april door Arno Piek en de Grote Gele op 28 december door Jan Kuys en Andrea Bloem gezien, beide keren op het Landje van Gruijters.

Rouwkwikstaarten worden jaarlijks met één of twee exemplaren gezien in maart en april. Van 2014 is slechts één waarneming op 25 maart door Arno Piek.

In 2014 was de grootste hit de **Grote Karekiet** (BE). Van 5 t/m 17 mei is een exemplaar gehoord en gezien door 38 waarnemers op het Landje van Gruijters. Hij werd aangetroffen in de verschillende rietkragen van het Landje, maar meestal in de brede rietkraag langs de noordoost kant van de plas. De soort is niet eerder in het gebied gemeld. De rietkragen van het Landje van Gruijters zijn in potentie wel geschikt broedbiotoop voor de Grote Karekiet omdat het grootste deel nooit gemaaid wordt.

Af en toe brengt de **Roodborsttapuit**

een bezoek aan, meestal, het Landje van Gruijters. Eerdere waarnemingen, uit februari, maart en soms het najaar, dateren van 2001, 2008 en 2012. In 2014 heeft Ruud Bakker 1 exemplaar gezien op 15 maart en Ben Dieben en Jan Kuys zagen 2 exemplaren op 17 oktober.

Begin juni werd op diverse locaties rond Spaarndam een **Spotvogel** (GE) gezien. Marijke Bom en Andrea Bloem hebben de vogel op 8 juni gehoord aan de kant van de woonboten van het Landje. Dit was de eerste waarneming van het gebied.

Een zeer bijzondere waarneming in 2014 was een groep van 8 tot 10 **Baardmannetjes** (OL) door Wim Lutgerink. Op 5 april zag hij het groepje in de rietkraag tussen het Landje van Gruijters en het Zijkanaal. Van deze soort zijn slecht 2 eerdere waarnemingen bekend, namelijk van 1 maart 2009 en 12 november 2005.

Het is al lang bekend dat er een vossenburcht in het Munitiebos is. Er wordt, in ieder geval door de woonboot bewoners, ook regelmatig een **Vos** op het Landje van Gruijters gezien. Afgelopen jaar zijn op het weilandje tussen het Fort en Nova Zembla een volwassen dier met 2 jongen gezien. Deze jongen waren al vrij groot.

Last but not least zijn de waarnemingen van **Hazen** in het gebied. Ondanks dat het een algemene soort is, worden ze niet vaak gemeld. De eerste waarneming dateert van 2004, de tweede van 2011. Alleen in 2012 en 2014 zijn ze vaker gemeld in de periode april tot juli (september). De meeste waarnemingen worden gedaan op het noordelijke hoge deel van het Landje van Gruijters. Daarnaast zijn Nova Zembla en in min-

dere mate de graslanden van het buitenfort populair. In de wintermaanden houden ze zich goed schuil en verhuizen die van Nova Zembla misschien wel naar de Hekslootpolder.

Ten slotte

Uit bovenstaand verslag blijkt wel dat het Landje van Gruijters, Fort Benoorden Spaardam (inclusief Munitiebos) en in mindere mate Nova Zembla, belangrijke gebiedjes zijn voor tientallen soorten broedvogels. Er zitten diverse niet alledaagse en zelfs bedreigde soorten bij. En dan zijn een heel aantal soorten nog niet eens beschreven omdat er (uit 2014) te weinig gegevens of onduidelijke informatie over is. Het gebied is ook belangrijk als voedselbron voor oudervogels om voedsel te halen voor nestjongen en voor diverse soorten eerstejaars vogels al dan niet begeleid door hun ouders.

Zolang het gebied niet meegenomen wordt in een BMP-telling is het belangrijk om 's zomers het gebied wekelijks te blijven tellen. Naast de broedvogels zijn

de zomermaanden heel belangrijk voor trekvogels. Diverse soorten steltlopers trekken in juni nog door naar de broedgebieden en zijn in juli, augustus, september al weer op de terugweg naar het warme zuiden. Verder is het gewoon waanzinnig leuk om 's zomers door te tellen. Al die jonge vogels, al die bijzondere soorten. Het eindelijk warm hebben tijdens het tellen.

Ik wil in eerste instantie alle tellers bedanken die trouw de telronden doen, weer of geen weer. Bovendien alle waarnemers bedankt, die hun waarnemingen op Waarneming.nl zetten. Maar ik wil ook benadrukken dat dit uitgebreide verslag er vooral heeft kunnen komen dankzij de inspanning om extra informatie op te nemen bij de waarnemingen in het gebied. Daarom wil ik ook een oproep doen aan iedereen om toch vooral zo veel mogelijk aanvullend commentaar over het gedrag, leeftijd, geslacht en groepssamenstelling van de vogels toe te voegen.

■ *Andrea Bloem*

Beste Vogelliefhebbers,

Het Vogelhospitaal Haarlem is weer volledig in de ban van de jonge vogels. Ze komen bij ons soms met nestjes tegelijk binnen. Van kattenslachtoffer tot ongelukkig uit het nest gevallen. Van Winterkoning tot Kraai, we krijgen ze allemaal. Om al deze hongerige bekjes te voeden zijn we druk op zoek naar voerouders! Dus vindt u het leuk om ons te komen helpen in deze drukke periode? Laat het ons weten! U kunt contact met ons opnemen tussen 9:00 en 17:00 uur.

Tel.: 023 - 525 53 02

E-mail: beheerder@vogelhospitaal.nl

